

31.12.2003

3075/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijä Kristian Holman

**PALVELUSHELPOTUKSIA SAANEIDEN VARUSMIESTEN
MÄÄRÄÄMINEN LIIAN RASITTAVIIN TEHTÄVIIN**

1
KANTELU

Viestirykmentissä 14.11.2002 suorittamani tarkastuksen yhteydessä tapaamani 1. Viestikomppaniassa varusmiespalvelustaan suorittaneet viestimiehet A ja B pyysivät oikeusasiamiehen toimenpiteitä sen selvittämiseksi, oliko heille annetun halkojen siirtoa koskevan käskyn antamisessa ja sen noudattamisen valvonnassa menetelty asianmukaisesti.

A ja B kertoivat, että heille oli annettu käsky siirtää halkoja varuskunnan halkotarhassa sijaitsevaan katokseen. Käskyn täyttäminen oli kuitenkin suuren työmäärän takia osoittautunut mahdottomaksi. Varusmiehet olivat lisäksi joutuneet toimimaan käskyä täyttäessään noin seitsemän tuntia ilman ruokaa ja juomaa sekä valvontaa.

2
SELVITYS

Pyysin tarkastuksen yhteydessä Viestirykmentin komentajaa toimittamaan alustavan selvityksen tapahtumasta. Saamani selvityksen perusteella käskyn oli antanut sotilasmestari D. Selvityksestä ilmeni edelleen, että tehtävään määrättyjä varusmiehiä olikin kolme ja että he kaikki olivat vapautettuja marssi-, taistelu- ja liikuntakoulutuksesta sekä sulkeisjärjestyksen harjoittelusta (VMTL). Tämän vuoksi pyysin Pääesikuntaa hankkimaan sotilasmestari D:n selityksen menettelystään ja antamaan oman lausunnon asiassa.

Pääesikunnan oikeudellinen osasto toimitti D:n selityksen ohella oman lausuntonsa sekä terveydenhuolto-osaston, Läntisen Maanpuolustusalueen Esikunnan ja Viestirykmentin lausunnot

3
RATKAISU

3.1
Tapahtumat

Sotilasmestari D:n selityksen mukaan Viestirykmentin kuljetuskeskuksen ajojärjestelijä oli soittanut D:lle ja kysynyt löytyisikö yksiköstä muutamaa miestä heittelemään Viestirykmentin halkotarhalla polttopuut katoksen sisään. D oli

kysynyt 1. Viestikomppanian vääpeliltä, löytyisikö yksiköstä muuta maa VMTL-miestä, jotka kykenisivät halkojen heittelyyn eikä se haittaisi yksikön koulutusta.

Yksiköstä oli löytynyt kolme varusmiestä, joilla oli ollut mainitunlainen vapautus. A:n ja B:n lisäksi kolmas tehtävään käsketty varusmies oli ollut viestimies C.

D oli tiedustellut miehiltä, onko heillä nosto- ja kantovapautuksia tai käsien käyttövapautuksia. Miesten vastattua kielteisesti, D oli antanut heille ohjeet "heitellä puut vain läpän alle sisään". D oli sanonut lisäksi, että tehtävä on suoritettu kun puut olisivat sisällä jolloin varusmiehet voisivat palata takaisin yksikkönsä.

Varusmiehet oli siirretty autolla polttopuukatokselle, jonne he olivat jääneet keskenään suorittamaan tehtävää.

D toteaa selityksessään, että hänellä ei missään vaiheessa ollut tietoa kuinka paljon puita olisi heiteltävänä. Viestirykmentin alustavan selvityksen mukaan puita olisi ollut noin 80 m³. D:n nyt hankkiman kiinteistöupseerin laatiman todistuksen mukaan polttopuita oli ollut noin 20-30 irtokuutiometriä.

Viestirykmentin alustavasta selvityksestä ilmenee edelleen, että tehtävän suorittaminen oli alkanut noin kello 13.45. Viestimies C oli käynyt noin kahden tunnin työskentelyn jälkeen kysymässä alikersantilta, "mistä on kysymys". Kun kyseinen alikersantti oli todennut, ettei hän voi kumota D:n käskyä, C oli palannut jatkamaan tehtävää. A ja B eivät poistuneet alueelta koko työnteon aikana.

Noin kello 21.00 tehtävän ollessa edelleen kesken miehet olivat lähteneet kävellen yksikkönsä. Siellä upseerikokelas oli sanonut, että tehtävää ei enää mennä jatkamaan.

D:n selityksen mukaan työhön käsketyt varusmiehet olisivat voineet ottaa yhteyttä hänen matkapuhelimeensa. Hän on myös todennut, että miehille ei aiheutunut tehtävän suorittamisesta rasitus- tai muita vammoja, koska he eivät olleet hakeutuneet sen jälkeen sairausvaajaan.

3.2

Lausunnot

Saamissani lausunnoissa on katsottu, että käskyn antamisessa on toimittu varomattomasti ja työn ohjeistuksessa ja valvonnassa puutteellisesti. Varusmiehille määrättyä pitkää yhtäjaksoista työsuoritusta ei ole pidetty VMTL-vapautuksessa oleville sallittuna kevyenä palveluksena.

Viestirykmentissä tullaan jatkossa tarkentamaan nyt kyseessä olevan kaltaisten tehtävien käskytykäytäntöjä niin, ettei tulevaisuudessa vastaavan kaltaisia ylimitoitettuja tehtävänantoja pääsisi enää tapahtumaan.

3.3

Oikeusohjeet

Yleisen palvelusohjesäännön kohdan 69 mukaan, ennen kuin esimies antaa käskyn, hänen on harkittava sen lainmukaisuus, soveltuvuus ja toteuttamiskelpoisuus. Hän on velvollinen valvomaan antamansa käskyn noudattamista ja on vastuussa käskyn seurauksista.

Yleisen palvelusohjesäännön kohdan 225 mukaan potilaalle määrätään tilapäisiä palveluskelpoisuuden rajoituksia, kun sairauden tai vamman hoito ja niistä toipuminen sitä vaativat. Merkintä VMTL (vapaa marssi-, taistelu- ja liikuntakoulutuksesta sekä sulkeisjärjestyksen harjoittelusta) tarkoittaa, että asianomainen vapautetaan määrättyä ajaksi kyseisestä palveluksesta sekä muusta raskaasta palveluksesta. Asianomainen osallistuu kevyeen palvelukseen.

Pääesikunnan terveydenhuolto-osaston pysyväisasiakirjan PEtervh-os PAK 03:10 liitteen 1 "Palvelushelpotusten yksityiskohtainen sisältö" mukaan VMTL-potilas osallistuu kevyeen, muuhun kuin edellä suluissa mainittuun palvelukseen sekä ulkona että sisätiloissa, kuten siivouspalvelukseen, ammuntoihin, asekasittelyyn, kevyehkään kalustokäsittelyyn, vartio- ja päivystyspalvelukseen ja yleensä palvelukseen, joka ei edellytä juosten tapahtuvaa toimintaa. Sairauden laadun huomioonottaen lääkäri voi yksittäistapauksissa sallia myös joihinkin muihin kuin em. palvelustehtäviin osallistumisen.

3.4

Kannanotto

Pidän selvitettyinä, että varusmiespalvelustaan suorittaneet viestimiehet A, B ja C olivat 31.10.2002 saaneet sotilasmestari D:ltä käskyn siirtää halkoja varuskunnan halkotarhassa sijaitsevaan katokseen. Tehtävän oli ilmoitettu vievän aikaa noin yhden tunnin. Tosiasiassa miehet olivat täyttäneet käskyä noin klo 13.45 alkaen aina kello 21.00 asti. Tuolloin he olivat oma-aloitteisesti palanneet kasarmille, vaikka heille määrätty tehtävä oli edelleen kesken. Koko tämän ajan he olivat toimineet ilman ruokaa ja juomaa sekä valvontaa.

A, B ja C olivat tapahtumahetkellä olleet vapautettuja marssi-, taistelu- ja liikuntakoulutuksesta sekä sulkeisjärjestyksen harjoittelusta (VMTL).

Pidän selvänä, että käsky ei tosiasiassa ole ollut VMTL-palvelushelpotuksen saaneille varusmiehille soveltuva eikä toteuttamiskelpoinen kolmen varusmiehen voimin. Seitsemän tunnin yhtäjaksoisen fyysisen työsuorituksen jälkeenkin keskeneräiseksi jääneen tehtävän täyttäminen ilman ruokaa ja juomaa olisi ollut kohtuuttoman raskas terveillekin varusmiehille, saati VMTL-potilaille.

Saadun selvityksen valossa on ilmeistä, että käskyn antaneella sotilasmestari D:llä on ollut selvästi virheellinen käsitys työn määrästä ja siten myös tehtävän suorittamiseen kuluva aika ja sen rasittavuudesta. Saamissani lausunnoissa onkin tähän viitaten todettu, että kysymys ei siten ole ollut piittaamattomuudesta tai välinpitämättömyydestä tehtävään määrättyjä varusmiehiä ja heidän terveydentilaansa kohtaan.

Toisaalta, kun kysymys on ollut fyysisen työtehtävän antamisesta VMTL-potilaille, D:llä on mielestäni ollut erityinen velvollisuus ottaa selvää tehtävän

rasittavuudesta ennen käskyn antamista. Tämän velvollisuutensa hän on laiminlyönyt. Se, että tehtävään ylipäätään määrättiin VMTL-miehiä, johtui siitä, että kaikki muut olivat menossa uintikoulutukseen.

D on myös laiminlyönyt valvoa määräämäänsä tehtävän täyttämistä. Mikäli D olisi valvonut antamansa käskyn noudattamista, olisi tehtävän laajuus ja sen ilmeinen sopimattomuus varusmiehille määrätyn palvelushelpotuksen suhteen tulleet hänen tietoonsa.

Edellä lausutuilla perusteilla katson sotilasmestari D:n laiminlyöneen hänelle käskyn antaneena esimiehenä kuuluneen velvollisuuden varmistaa määräämäänsä tehtävän soveltuvuus ja toteutamiskelpoisuus sekä valvoa tehtävän täyttämistä.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n nojalla annan sotilasmestari D:lle huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään ja kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan Yleisen palvelusohjesäännön mukaisesti esimiehelle käskyn antajana kuuluviin velvollisuuksiin. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän lisäksi jäljennöksen tästä päätöksestäni Pääesikunnalle tiedoksi ja asiassa lausuntoja tai selvityksiä antaneiden tietoon saatettavaksi.